

Euwe en Sybolt de Jong: 'onze muzikale samenwerking is eigenlijk een soort hobby'

Sinds jaar en dag vormen de broers Euwe en Sybolt de Jong een onafscheidelijk orgelduo. Toch is dat niet altijd zo geweest. Na aanvankelijk slechts incidenteel te hebben opgetreden met vierhandig samenspel, waarbij vooral het traditionele repertoire voor deze bezetting verkend werd, volgde een periode van vierhandige stilte bij de broers. In 2005 kwam de ommekeer, toen Euwe en Sybolt gingen delven in de gigantische muzikale schat die ze aantreffen in de meer dan tweehonderd Bach-cantates. En toen ging het hard! De ene na de andere cd werd opgenomen; de ene schijf werd uitgeroepen tot Bach-cd van het jaar door *Concertzender*, de andere werd gewaardeerd met het cijfer 10 in het muziektijdschrift *Luister*. De broers blijven echter niet hangen in dit succes; ondertussen verkennen ze ook Mendelssohn en gaan er steevast kofferharmoniums mee op hun concerten. We spreken Euwe (links op de foto) en Sybolt de Jong op een plek waar ze graag komen en waar ze regelmatig te horen zijn: de Martinikerk in Groningen.

LEX GUNNINK
(TEKST EN FOTOGRAFIE
TENZIJ ANDERS VERMELD)

Euwe en Sybolt, wanneer zijn jullie begonnen op te treden als orgelduo?

Sybolt: "Eigenlijk hebben we in onze studententijd nooit samengespeeld. Het begon omstreeks 1984, we gaven toen een paar orgelconcerten vierhandig. Daarna maakten we een cd in Farmsum, dat was in 1986, samen met Jaap Zwart: hij speelde enkele werken solo, wij speelden vierhandig op die cd. We gaven zo af en toe een concert samen, vooral in het noorden van het land, bijvoorbeeld in Leens. Na een paar jaar zijn we daar, vanwege andere bezigheden en een tekort aan echt interessant repertoire, ook weer mee gestopt."

Euwe: "Sybolt is ook klavecijnist en hij speelde in die tijd heel veel concerten met barokensembles. Ik was organist van het Roder jongenskoor, waarmee ik vrijwel ieder weekeinde wel een Evensong of een concert had."

Sybolt: "Veel repertoire voor orgel vierhandig stamt uit de negentiende eeuw met over het algemeen niet heel interessante werken ... de *Orgelsonate* opus 30 van Merkel is nog wel een uitzondering, maar de werken van componisten als Lachner en Hesse, ach, op een gegeven moment heb je dat wel gehad."

Euwe: "Overigens, er komen wel interessante vierhandige werken bij! In het verleden heeft Piet Rippen al eens een werk voor ons gecomponeerd (de *Suite Groningen Historiae*) en Margreeth de Jong publiceerde onlangs een werk voor orgel vierhandig. De Britse componist en organist David Sanger (hij overleed in 2010) maakte in 2008 kennis met een van onze cd's. Hij zocht daarna contact met ons met de vraag of er partituren beschikbaar waren. Wij hebben hem toen het arrangement van BWV 111 toegestuurd; later kregen we van hem echt een fantastisch

werk voor orgel vierhandig, een *Veni Creator*. Je kunt dit werk spelen in de bezetting orgel vierhandig, maar ook met vier organisten op vier orgels. Het is wel een heel moeilijk werk! Desondanks zijn we van plan dit werk op te gaan nemen, in Leeuwarden."

Euwe: "In 2005 begon Sybolt met het arrangeren van delen uit cantates van Bach. Toen hebben we, puur voor ons eigen plezier, een opname gemaakt voor orgel vierhandig in de Martinikerk in Bolsward. We hadden toen echt nog geen flauw idee waar dit toe zou gaan leiden ... maar we kregen veel positieve reacties en de kritieken, zowel in de kranten als op Nederlandse en buitenlandse internetsites (onder andere in Frankrijk en Zuid-Afrika), waren lovend. En zo, heel langzaam aan, is het vierhandige Bach-project gaan lopen."

Sybolt: "Het grote voordeel van het uitbrengen van een serie orgel-cd's, zoals ons project Bach vierhandig, is: iedere keer als er een nieuw deel in die serie verschijnt, blijken mensen dat heel leuk te vinden en vervolgens besluiten ze eerdere delen alsnog aan te schaffen."

BACH-ARRANGEMENTEN

Jullie zijn uitgebreid aanwezig met filmpjes op YouTube. Jullie presenteren daar zelf gecomponeerde muziek, zoals het 'Merck toch hoe sterck' van Euwe, maar toch vooral veel Bach: de arrangementen van delen uit cantates.

Sybolt: "Die arrangementen die wij hebben gemaakt van orgelwerken van Bach, dat zijn feitelijk gewoon orgelwerken van Bach! Of, laten we het zo zeggen, ze klinken als orgelwerken van Bach. Laten we wel zijn, de Schübler-Choräle voor orgel zijn niets anders dan bewerkingen die Bach zelf maakte van delen uit zijn canta-

hij het niet! En die beperking hebben wij uiteraard niet.”
 Sybolt: “Het moeilijkste van het duo spelen is het vasthouden van een eenmaal gekozen tempo, het samen continueren van een onverwoestbare cadans. Daar trainen we op: het spelen op een vaste puls. We beginnen altijd om samen een tempo te bepalen met behulp van een metronoom. Dan volgt vaak een fase van overleggen en ‘finetunen’: we zitten nu wel op het metronoomgetal 82, maar 80 of 84 is toch net iets beter. En dan spreken we met elkaar af: we studeren het op 84. En dan studeren

tes. Bach denkt altijd heel instrumentaal, ook in zijn vocale werken.”

Naar mijn gevoel hanteren jullie tempi in jullie arrangementen van de Bach-cantates die doorgaans wat hoger lijken te liggen dan in de uitvoeringen van de oorspronkelijke cantates. Willen jullie daarmee het briljante, instrumentale benadrukken?

Euwe: “Het is heel interessant dat je dat opmerkt. Want: het is – zeker niet in alle gevallen – niet waar! Onze tempi kunnen best aan de hoge kant lijken, maar we werkten ooit mee aan een radioprogramma waarin onze arrangementen werden vergeleken met de bekende opnamen van Bachs cantates: uitvoeringen van Herreweghe, Koopman, Suzuki, noem maar op. Eerst werd het origineel gedraaid, daarna onze bewerking. En wat bleek: steeds had het origineel een hoger tempo dan het tempo dat wij nemen. Daarbij speelt het volgende een rol: een zanger móet een bepaalde coloratuur in één ademhaling zingen. Dat dwingt de zanger om een bepaald tempo te hanteren, anders haalt

we echt met de voortdurende referentie van de metronoom. Wij vinden dat je Bach heel *steady* moet spelen, niet in een zwabberend tempo.”
 Euwe: “Het tempo dat we hanteren wordt mede bepaald door de akoestiek waarin je speelt: in een kleinere ruimte als bijvoorbeeld de Sankt Petrikirche in Melle komt het tempo iets hoger te liggen. We werken met een heel fijn opnameteam: Jack Westra en Jelle Stellingwerf. Jack was een studiegenoot van Sybolt, Jelle studeerde gelijktijdig met mij. De productie van onze cd’s is echt teamwork, we maken de cd’s met zijn vieren. Jack maakt de opname en Jelle luistert met gespitste oren mee. Dan gaat het om de helderheid van de opname. Het is essentieel dat alle muzikale lijnen hoorbaar zijn! Ook het uitzoeken van de registraties, de tempi en de articulaties doen we met zijn vieren. Het kan gebeuren dat een van ons beiden een gegeven thema op een bepaalde manier fraseert en dat de ander dat nét even anders doet. Zulke dingen hoort Jelle onmiddellijk en hij fluit ons dan terug.”

Sybolt: “Wij maken onze opnamen natuurlijk op allerlei orgels, dus ook op orgels die we niet als onze broekzak kennen. Daarom moet er altijd iemand beneden in de kerk luisteren of onze registraties wel perfect in balans zijn. Als je bijvoorbeeld in de Kamper Bovenkerk speelt gebruiken we soms alle vier de manualen tegelertijd en dan is de balans ontzettend belangrijk. Dat kun je zelf onmogelijk bij de speeltafel vaststellen!”

Als jullie vierhandig spelen, zit dan steeds de een rechts en de ander links of wisselen jullie ook wel eens van plek?

Euwe: “Dat wisselt. We maken pas bij het studeren een keuze. In het algemeen houden we rekening met het volgende: Sybolt is meer klavecïnist, ik ben meer een allround organist, een erfenis van mijn tijd bij het Roder jongenskoor.”

Sybolt: “De pedaalpartijen neemt Euwe meestal voor zijn rekening.”
 Euwe: “Het spelen van verfijnde solo-partijen met allerhande briljante trillers en versieringen daarentegen, dat is nou weer typisch iets voor Sybolt. Deze afwegingen hebben wel tot gevolg dat we soms binnen één werk moeten wisselen van plek. Als we uit delen van Bach-cantates een preludium en fuga hebben samengesteld, kan het gebeuren dat we tussen preludium en fuga van plek moeten wisselen. En nu komt het ... niet ieder orgel biedt daarvoor voldoende ruimte. Probeer jij maar eens in de Groningse der Aa-kerk van plek te wisselen door achter de orgelbank langs te lopen! Dus dan moet je helemaal achter het orgel langs naar de andere kant van de speeltafel. Ondertussen heeft de ander alvast het thema van de fuga ingezet en dan maar hopen dat je broer nét op tijd weer bij de speeltafel gearriveerd is ...”

SAMENSPEL-PERIKELEN

Bij het bewonderen van jullie opnamen op YouTube viel mijn mond echt open van verbazing over het absoluut perfecte samenspel dat jullie weten te realiseren. Op precies het goede moment maakt de ene speler nét even

plaats voor de hand van de ander, bijvoorbeeld. Het deed me denken aan het beeld van een octopus: dat beest heeft acht tentakels die volmaakt met elkaar samenwerken, omdat ze immers door één stel hersens worden bestuurd.
 Euwe: “Sybolt heeft thuis een viermanuaals studieorgel staan. Daar kunnen we goed op studeren ter voorbereiding op orgels als die van Zwolle en Kampen. Het grote probleem is natuurlijk: geen van ons beiden kan in het midden zitten. De een zit ver naar links, de ander ver naar rechts. Vervolgens proberen we elkaar niet aan te raken. Het is namelijk ontzettend vervelend als je elkaar voortdurend aanraakt als je speelt, ook al ben je broers. Dus dat zoeken we inderdaad helemaal uit, hoe we ervoor zorgen dat we niet in elkaars vaarwater komen. Daarna is het belangrijk dat, als je thuis gaat studeren, je vooral niet comfortabel op het midden van de bank gaat zitten: je moet echt direct je plek innemen op de bank alsof je naast elkaar op die bank zit. Dan komen er al bepaalde problemen tevoorschijn, want bij bepaalde standen van je hand gaat bijvoorbeeld je polsgewricht protesteren. Het arrangeren op zich is al heel lastig en vervolgens moet je kijken tegen welke technische onmogelijkheden je aanloopt in de praktijk. Daarna moet je ook nog eens uitzoeken wie wat op welk klavier speelt, want bepaalde combinaties kunnen wel, andere weer niet. We moeten beiden zicht blijven houden op onze beide handen. Bepaalde combinaties kunnen niet als beide klavieren direct boven elkaar liggen, maar toch weer wel als er zich een ‘leeg’ klavier tussenin bevindt. Je komt al in de problemen als bij een bepaald orgel het rugwerk niet wordt bespeeld met het onderste klavier, maar met het bovenste klavier, zoals in Leens. Voor het spelen van solopartijen is het verreweg het handigst als de hand die de solopartij moet spelen op het bovenste klavier kan spelen. Het pedaal spelen wordt uiteraard ook anders als je niet op het midden van de bank plaats kunt nemen, maar ook dat kun je thuis studeren.”

Het orgel is waarschijnlijk toch al het fysiek meest zware instrument om te bespelen. Maar als je vierhandig speelt komt er nog een forse ‘handicap’ bij: je speelt voortdurend met een gedraaide rug en wervelkolom. Hoe belastend is dat?
 Sybolt: “Het spelen van een concert gaat wel, want dat is na ruim een uur weer voorbij. Het inspelen van een cd-opname daarentegen is inderdaad een fysiek pittige klus, nou en of. Op een gegeven moment loop je tegen een grens aan. Bij het instuderen zoeken we al zoveel mogelijk naar een ontspannen speelhouding. Bij concerten op grotere orgels gaan we er vaak al een keer vooraf heen, om alles uit te kunnen zoeken. Na afloop ben je dan kapot, en dan moet je niet ook nog eens een concert hoeven te spelen.”

MENDELSSOHN-PROJECT

Jullie hebben nu acht cd’s opgenomen met arrangementen van cantatedelen van Bach. Is het project nu voltooid? Kun je eigenlijk ooit stoppen met zo’n fantastisch project als het zo succesvol is?

Euwe: “We willen nog één deel maken, deel negen dus. We hebben daarbij het orgel van Zutphen in gedachten. Dan staat er nog een Garrels-orgel in Maassluis; echter, Maarten ’t Hart, een fan van ons vanaf het eerste uur, wil graag dat we een opname maken op het Garrels-orgel in Purmerend. Dat orgel is nu natuurlijk helemaal *hot* omdat het decennia lang heeft gezweven. Het maken van zo’n cd is ontzettend intensief. Maar ... eigenlijk willen we dit project afsluiten op een plek die ons heel dierbaar is en dat is hier, de Groningse Martinikerk.”
 Sybolt: “Ondertussen hebben we een

Mendelssohn-project op stapel staan: we hebben al een opname gemaakt in de Oude Kerk van Delft, en de volgende willen we maken in de Nieuwe Kerk van Delft. Uiteindelijk durven we nu nog niet te zeggen of er uiteindelijk negen of tien delen Bach zullen verschijnen.

Het probleem van het opnemen in zulke kerken, midden in de binnenstad, is natuurlijk dat het nooit stil is buiten, zelfs niet in het holst van de nacht. We maken de opnamen ’s nachts, maar er zijn altijd wel geluiden van buiten. Neem nou bijvoorbeeld van die stalen pollers, die PIEP-PIEP-PIEP langzaam uit de grond komen om auto’s tegen te houden!”
 Euwe: “In Groningen bevindt zich het gebouw van studentenvereniging Vindicat vlak naast de kerk. Ter voorbereiding van onze nachtelijke opname in de Martinikerk nam ik contact op met de praeses van Vindicat. Ik zei: op die en die datum maken we ’s nachts een opname in de Martinikerk, ik hoop niet dat jullie last van ons hebben ... waarop de praeses heel gevat zei: ik denk dat jullie eerder last

van ons zullen hebben dan andersom! Daarop zei ik: oh, mag ik in dat geval bellen om de zaak stil te krijgen? Ik kreeg zijn 06 en ik mocht hem bellen als het lawaaiig zou zijn. Nou, je begrijpt het al, om half twee 's nachts was het me daar toch een herrie ... Dus ik bel die man op en raad eens? Een kwartier later was het muisstil!" Sybolt: "En toen hadden we nog 'het geval Kampen'. We hadden met alles en iedereen kortgesloten dat het stil zou zijn bij de kerk tijdens onze opnamesessie. Want we wisten dat ze rondom de kerk opnieuw bestrating aan het leggen waren. De gemeente had plechtig beloofd dat er geen werkzaamheden zouden zijn op de dag van onze opname. Maar ondertussen was er natuurlijk onderaanbesteding geweest bij een bedrijf dat weer van niets wist en je snapt, tijd is geld ... kortom, we konden uitsluitend opnemen op het moment dat de heren bestraters even pauze hielden."

Bij het maken van de arrangementen hebben jullie een verdeling gemaakt: Euwe heeft een selectie gemaakt van cantatedelen die zich lenen voor een bewerking voor orgel vierhandig. Vervolgens maakt Sybolt het arrangement?
 Sybolt: "Dat is inderdaad onze werkverdeling. Euwe heeft alle cantates, deel voor deel, beluisterd. Iedere aria, ieder koor, iedere sinfonia. En je mag rustig zeggen: het is een muzikale goudmijn, het is echt ongekend wat Bach gecomponeerd heeft, en dat 'gewoon' voor de zondagse kerkdienst! Dat heeft geleid tot een inventarisatie die Euwe heeft gemaakt: dat cantatedeel kan een deel van een triosonate worden, dat cantatedeel is een fuga, dat cantatedeel kan een middendeel van een concerto worden, enzovoorts. Vervolgens is al dat materiaal gerangschikt naar toonsoort en is daar een lijst van gemaakt. Dus als ik bij wijze van spreken een middendeel voor een concert in Es nodig heb, kan dat met behulp van die lijst uit een cantate worden gehaald. Bij het maken van de arrangementen is één ding voor ons heilig: we laten nooit stemmen weg. Als we niet alle stem-

Biografie

Euwe de Jong

- 1956 Geboren op 24 november te Drachten
- 1974 - 1985 Stedelijk Conservatorium te Groningen
- 1982 Diploma uitvoerend musicus orgel (docent: Wim van Beek)
- 1985 Einddiploma theorie der muziek (docent: Rein Ferwerda)
- 1985 - 2006 Organist bij Roder Jongenskoor
- 1995 - heden Directeur van de Schumann Akademie te Zwolle
- 2008 - 2012 Organist bij Kampen Boys Choir
- 2013 - heden Kerndocent muziektheorie aan het Conservatorium van Utrecht

Sybolt de Jong

- 1961 Geboren op 3 augustus te Bakkeveen
- 1976 - 1985 Stedelijk Conservatorium te Groningen
- 1982 Diploma docerend musicus voor orgel (docenten: Wim van Beek en Johan Beeftink)
- 1984 Masterclasses klavecimbel bij Aline Zylberajch, El Escorial
- 1985 Diploma uitvoerend musicus klavecimbel (docent: Jacques Ogg)
- 1985 - 2000 Klavecijnist bij barokensemble La petite musique de chambre
- 1992 - 2011 Docent orgel, klavecimbel en ensemblespel aan het ICO (Centrum voor Kunst en Cultuur te Assen)
- 1996 - heden Titulair organist 'Kerk van Tolbert'

DeJongDeJong

- 1988 Eerste duo-cd orgel vierhandig in Farmsum (in combinatie met Jaap Zwart)
- 2005 'Geboorte' van duo 'DeJongDeJong' op 13 augustus te Eernewoude
- 2006 - heden Start van de cd-serie Bach 'Cantata movements for organ four hands'
- 2009 - heden Start van de cd-serie Mendelssohn vierhandig
- 2011 - heden Start cd-project Folk Song, Carols, Hymns, Ballades, Suitcase full of Bach met harmoniums en een vocaal ensemble

Rechts Sybolt, middenin Euwe en links broer Klaas de Jong (1959).

'Het traditionele orgelconcert is op zijn retour; wij zoeken dus nieuwe invalshoeken'

men met vier handen en vier voeten kunnen spelen, gaat er resoluut een streep doorheen. Bij de opname in Kampen bijvoorbeeld kwamen we net één hand te kort om al Bachs noten te

kunnen laten horen. Toen hebben we Henk Stoel, een toegewijd amateurorganist uit Kampen, bereid gevonden om die ene partij te spelen."

In een interview voor de Duitse radio zei Euwe: bij de selectie van delen uit Bach-cantates voor het maken van een orgelarrangement let ik erop of de muziek 'orgel-idiomatisch' is. Maar wat versta je daaronder? En speelt de populariteit van sommige cantatedelen daarbij nog een rol?

Euwe: "Om met dat laatste te beginnen: nee, totaal niet. Het meest populaire deel uit al Bachs cantates staat bekend als *Jesu, Joy of Man's Desiring*, uit Cantate 147. Daar zijn we nu wel mee bezig en het zal waarschijnlijk op een van de laatste cd's terecht komen, maar de populariteit ervan speelt desondanks geen rol. Bij het beluisteren van Bachs cantates moet ik opeens een associatie krijgen met een van zijn orgelwerken: hé, dat lijkt net op die ene triosonate. Of: hé, dat doet me sterk denken aan die ene orgelfuga. Op die manier selecteer ik de cantatedelen die voor een arrangement in aanmerking komen."

KOFFERHARMONIUMS

Op YouTube zijn recente opnamen te zien waarop jullie kofferharmoniums bespelen. Dat is het nieuwste muzikale project?

Sybolt: "Op onze nieuwste cd bespelen we samen met Erwin Wiersinga en Leonore Lub kofferharmoniums. Je kunt met Bach echt alle kanten op, je kunt zijn muziek (dus) ook op een kofferharmonium spelen. We hadden oorspronkelijk twee van die instrumenten, vervolgens vond ik een derde op Marktplaats en ten slotte nog ergens nummer vier. Ze zijn allemaal gerestaureerd door de harmoniumspecialist Mannes Wellleweerd en op de toonhoogte a¹ = 440 Hertz gestemd. De cd is opgenomen in de voormalige katholieke kerk van Veenhuizen, waarbij we samenwerken met acht zangers. Dat vinden we echt bijzonder, want zo'n bezetting is nog nooit eerder voorgekomen."
 Euwe: "Onder de naam DEJONGDEJONGPLUS gaan we allerlei samenwerkingsverbanden aan. Zo gaven we een concert in de Hooglandse Kerk in Leiden, daar woont een fantastische sopraan – Lauren Armishaw – vlak

De gebroeders De Jong aan hun kofferharmoniums tijdens een jubileumconcert ter gelegenheid van het 275-jarig bestaan van het Amoor-orgel in de kerk van Berghuizen op 25 februari 2018.

in de buurt. We vroegen haar of ze aan het concert wilde meewerken, hebben echter haar naam niet op het programma vermeld, maar plaatsten haar gewoon midden in het publiek. Opeens begint ze haar aria, uit het hoofd, gewoon zittend midden in het publiek, te zingen. Stel je de consternatie bij het publiek eens voor als schijnbaar zomaar iemand uit het publiek begint te zingen! We hebben wel eens een sopraan achter een pilaar verstopt of zelfs in het rommelhok. Opeens hoort het publiek, ergens uit de verte, die stem klinken. Dat is prachtig! Laten we eerlijk zijn, het traditionele orgelconcert is op zijn retour. Wij zoeken dus nieuwe invalshoeken, nieuwe belevenissen en verrassingen. En daar beleven we ontzettend veel plezier aan."
 Sybolt: "Die kofferharmoniums nemen we altijd mee als we ergens een concert geven, dat biedt ons altijd de gelegenheid om het publiek te verrassen met een muzikaal intermezzo. Zo kwamen we muziek van een componist van salonmuziek tegen, ene Cornelius Gurliitt. Laat ik het maar eerlijk zeggen: dat is niet een eerste-rangs componist. Hij heeft variaties geschreven op de melodie van *Ach*,

du lieber Augustin, maar dat is ook de melodie van het Groningse lied 't *Peerd van ome Loeks*. Daarbij heeft hij in die variaties allerlei componisten nagedaan: Bach, Händel, Mozart, enzovoorts. Ik arrangeerde enkele van die variaties voor twee kofferharmoniums en mailde de arrangementen vervolgens aan Euwe. Nauwelijks had ik het doorgemailed of Euwe hing al aan de lijn: Wat is dit voor rommel?! Maar goed, Euwe heeft het vervolgens aangepast tot een prachtig stukje muziek."

Euwe: "Vervolgens hebben we er zelf nog een paar variaties in de stijl van Reger, Messiaen, Piazzolla en Satie aan 'vastgeplakt'. Het aan elkaar laten horen van onze vondsten vinden we heel leuk en inspirerend. En zo zoeken we dus voortdurend naar nieuwe muziek en allerlei originele invalshoeken."
 Sybolt: "Euwe heeft, speciaal ten behoeve van een cd-opname in het Groningse Veendam – waar we een aantal jaren gewoond hebben – een toccata geschreven, maar nu met als thema het Groningse volkslied."
 Euwe: "Ooit hield de Kamer van Koophandel (afdeling Groningen) een nieuwjaarsreceptie in de Marti-

nikerk en ze hadden ons gevraagd of we daarbij iets wilden laten horen op het orgel. Er zou ook een zanger-van-het-levenslied een bijdrage leveren, die zou een lied zingen van Ede Staal. Of we hem ook even op het kerkorgel (!) wilden begeleiden ... tja, wat doe je dan? Ik maakte dus maar een arrangement dat enigszins geschikt was voor het 'deftige' Martini-orgel. Dat was ontzettend leuk om te doen! En zo ontstond een cd met liedjes van Ede Staal, eigenlijk helemaal buiten het gebaande pad maar ondertussen wel heerlijk om te doen. En dat soort onverwachte dwarsverbanden, daar zoeken we naar."

Nog even over YouTube. Jullie hebben een aantal mooie filmpjes op internet gezet. In het filmpje vanuit de Bovenkerk is er gefilmd met gebruikmaking van een drone: goed voor een prachtig en spectaculair resultaat. Hebben jullie er ooit over nagedacht om een dvd uit te brengen?

Euwe: "Het is de vraag of zo'n dvd zou verkopen. Maar goed, YouTube is inderdaad wél een belangrijk medium voor ons. Misschien moeten we er eens over nadenken ..."

Ik ben benieuwd naar de verdere taakverdeling tussen jullie beiden. Wie regelt de concertuitnodigingen, de public relations, wie het zakelijke en financiële gedeelte?

Euwe: "Om te beginnen houden we ons nooit bezig met het 'binnenhalen' van concerten. We worden gevraagd en hoeven dus nooit zelf te 'hengelen'. Door deze cd's met arrangementen kwamen de uitnodigingen als vanzelf. Wel organiseren we zelf concerten: volgend jaar (in september 2020) gaan we in het kader van DEJONGDEJONGPLUS een project organiseren in de Martinikerk met Tarek Rammo en Kami-Lynne de Bruin, twee circusartiesten die samen het *tk-circus* vormen. We hebben al eerder met hen samengewerkt, tijdens een nieuwjaarsconcert (in 2018) in de Laurenskerk te Rotterdam."

Sybolt: "Euwe verzorgt verder de teksten voor de boeklets bij de cd's en

handelt de mail af, ik draag zorg voor de productie van de video's en verzorg het financiële en zakelijke gedeelte. Zo doen we beiden waar we goed in zijn en daarin vullen we elkaar perfect aan."

Op jullie website staan alle door Sybolt gemaakte Bach-arrangementen te koop. Is er belangstelling voor?

Sybolt: "Er wordt regelmatig een partituur van de website besteld en we krijgen soms ook berichten dat een bepaald arrangement van mij op een concert is gespeeld. Conservatoria bestellen de partituren soms om organisten op te leiden in het duospel, wat toch een heel aparte 'tak van sport' is. We hebben ook positieve besprekingen van diverse arrangementen in vaktijdschriften (onder andere *Choir and Organ*) langs zien komen."

Ik proef in jullie antwoorden een enorme eensgezindheid. Jullie zijn het eigenlijk voortdurend roerend met elkaar eens. Is er nooit enige discussie of onenigheid?

Euwe: "Nee, eigenlijk hebben we niet vaak discussies. Wat wél eens gebeurt, is dat we elkaar tijdens een concert, in het vuur van de strijd, scherp houden. Sybolt sist wel eens tijdens een concert naar mij: speel iets meer in de toets! Of dat een van ons beiden toch een nét iets hoger tempo neemt dan de ander, vanwege de adrenaline."

Sybolt: "Euwe geeft vaak een toelichting beneden in de kerk. Maar daarna moet de orgeltrap worden beklommen en begint het concert. Uiteraard kom je dan met een hogere hartslag boven bij de speeltafel aan en dan is het mijn taak om te zorgen dat het tempo niet te hoog wordt."

Ik denk even aan Gert en Hermien Timmerman. Decennia lang vormden ze zowel een echt paar als een muzikaal duo. Maar op een gegeven moment was de 'chemie' op en gingen ze toch uit elkaar. Zou zoiets bij de gebroeders De Jong ooit kunnen gebeuren?

Sybolt: "Nee, dat zien we absoluut niet gebeuren. En als er al iets aan de hand is pakken we de telefoon en dan wordt het uitgepraat. Kijk, kleine onderlinge irritaties, daar zul je altijd wel eens tegenaan lopen. Voor ons is onze muzikale samenwerking eigenlijk een soort hobby, het is niet onze hoofdbezigheid. We hebben er ontzettend veel aardigheid in en daarom doen we het. Het geeft zo ongelooflijk veel lol en plezier! Maar ondertussen houden we de kwaliteit wel scherp in de gaten: we willen geen slechte of zelfs maar matige kwaliteit leveren en we voelen ons vereerd en aangenaam verrast door de diverse onderscheidingen die de cd's mochten ontvangen!"

Op 26 mei a.s. concernerden de gebroeders De Jong in de Nieuwe Kerk in Groningen.

www.euwedejong.nl
www.syboltdejong.nl
www.dejongdejong.nl

Zie ook Lezersaanbieding op p. 26!

